Vyluštěte křížovku. V tajence se dozvíte názvy rud, jež se na Příbramsku těžily a co se z nich získávalo.

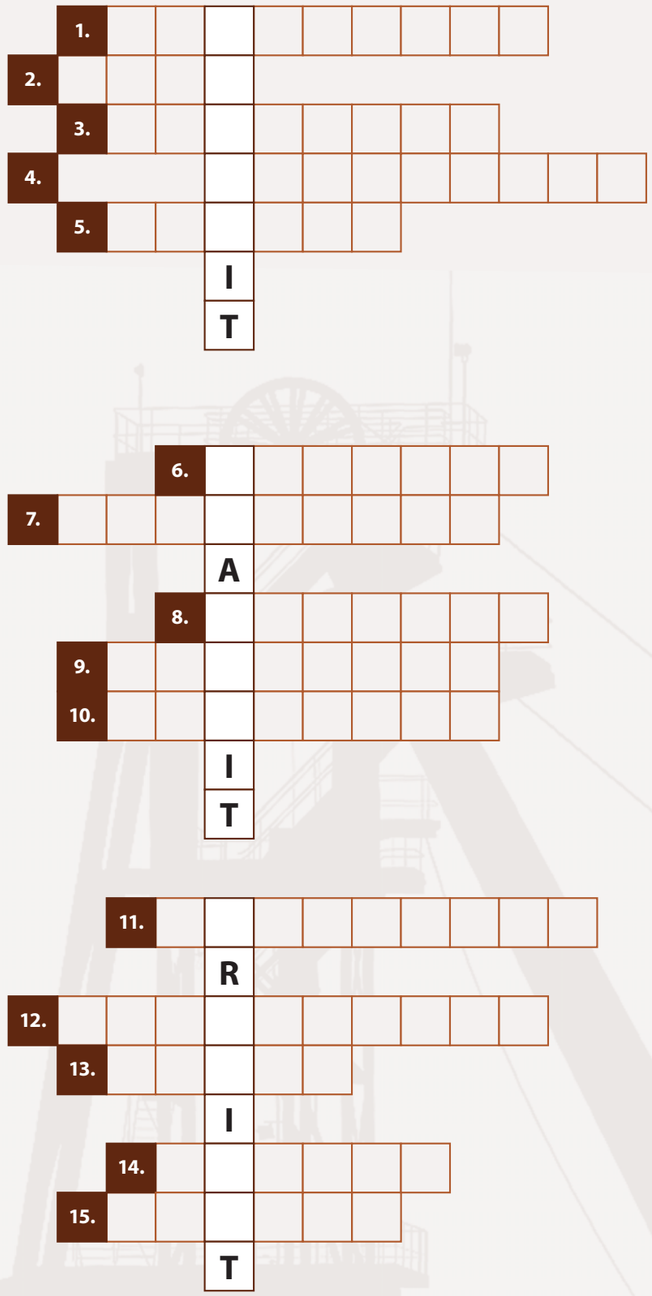

Tajenka skrývá rudu, z níž se získávalo stříbro a olovo.

1. Kožený či plátěný kroužek chránící ruku havíře před poraněním mlátkem
2. Jedna z hlavních hnacích sil důlních strojů na počátku 20. století
3. Plátěný váček, v němž havíři nosili ucpávky vyvrtaných děr se střelným prachem.
4. Hnací síla, která měla usnadnit práci v dolech ve 20. letech 20. století.
5. Důlní vozík

Tajenka skrývá rudu, z níž se získával zinek.

6. Obec, v jejíž blízkosti se odehrála poslední evropská bitva druhé světové války.
7. Lidový název horníky vyráběných modelů dolů
8. Prostředek pro přepravu rudy ze vzdálených dolů do úpraven používaný od 30. let 20. století
9. Která spojenecká armáda dorazila k Příbrami jako první?
10. Lidový název acetylenových lamp

Tajenka skrývá rudu, z níž se získával uran.

11. Název jedné z ilegálních tiskovin za druhé světové války
12. Název linie, která zabránila americké armádě osvobodit Příbram v květnu 1945.
13. Křestní jméno březohorského starosty v období 1919–1925
14. Město, kde byla v roce 1938 podepsána dohoda postupující část československého pohraničí Německu.
15. Příjmení politika, jenž v roce 1918 vyhlásil v Příbrami vznik samostatného Československa.

Tento materiál vznikl v rámci projektu „Dotkni se 20. století!", který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.
www.dvacatestoleti.eu

HORNICKÉ MUZEUM PŘÍBRAM

Pracovní list pro žáky 2. stupně ZŠ
a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií

HORNICTVÍ

na Příbramsku koncem 19. a v první polovině 20. století

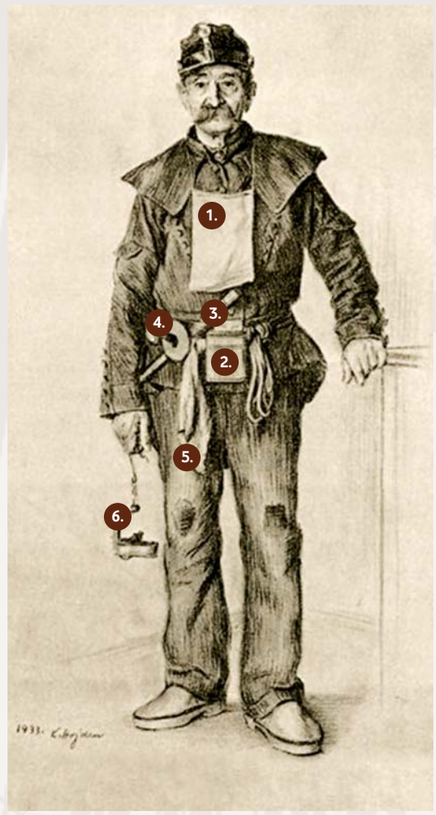

Na obrázku Karla Hojdena je havíř Prokop Trefný plně vybavený pro sfárání do dolu na počátku 20. století.

Příbram a Březové Hory prožívaly ve druhé polovině 19. století svůj „zlatý věk". Státní doly na stříbro a olovo v Příbrami pokrývaly až 90 % objemu těžby těchto kovů v rámci tehdejšího Rakouska-Uherska. I když podstatná část zisku putovala „do Vídně" do státní kasy monarchie, bylo možné z toho mála, co zbylo pro Příbram a Březové Hory, vybudovat nové objekty škol, sociálních institucí, úřadů, nemocnici, kostely, obytné domy a další stavby.

Závratný růst hornického podnikání ale v 90. letech 19. století přerušila hospodářská krize způsobená poklesem ceny stříbra a dalších kovů na světových trzích. Tragické důsledky měla také důlní katastrofa ze dne 31. května 1892 – do té doby největší na světě, která si vyžádala 319 obětí. Následná ztrátovost dolů stát vedla mimo jiné k řadě úsporných opatření. Omezoval se rozsah těžby, docházelo k propouštění horníků a bylo třeba i snižovat platy, což vyvolávalo vznik sociálně orientovaných spolků a dělnického hnutí.

Doplňte chybějící součásti výstroje a popište, k čemu sloužily:

1. „Šulkovna" (plátěný sáček), do níž se ukládaly šulky, hliněné zátky na ucpávání vyvrtaných děr se střelným prachem, ale také tabák či fajfka, což bylo ovšem v rozporu s předpisy.
2. .....
3. .....
4. „Pugrancle" – kožený a plátěný kroužek, který se navlékal na ruční vrták (majzlík), aby chránil ruku před poraněním.
5. „Vejtírka" k vysušování vyvrtaných děr.
6. .....

dotkni se 20. století!
esf evropský sociální fond v ČR | EVROPSKÁ UNIE | MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY | OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Expozice obsahuje 3 velké tzv. štufnverky – modely dolů zhotovené horníky.

Jaké stroje se v dolech používaly a čím byly poháněny?

.....

.....

.....

.....

První světová válka (1914 –1918)

V roce 1914 vypukla první světová válka, která silně zasáhla do života většiny lidí, horníky nevyjímaje. Její důsledky se projevily také v provozu březohorských dolů.

Příbramský báňský závod byl, jako podnik důležitý pro válečné účely, během války spravován armádou a tomu odpovídala i strategie těžby. Bylo třeba rychle a za každou cenu získat požadované množství stříbrné a olověné rudy; hospodárnější způsoby dobývání a zpracování nerostného bohatství se nebraly v potaz.

Důl Vojtěch před první světovou válkou

Armádě bylo též nutné dodávat koně a dále ji zásobit například palivem, stavebním materiálem, trhavinami a v neposlední řadě mladými bojeschopnými muži – vojáky. Doly tak přišly o kvalifikovanou pracovní sílu i o důležité prostředky a materiál nutný k těžbě a zpracování rudy. Byly nuceny se s tím za každou cenu vypořádat.

Mobilizované muže nahradily v některých provozech na povrchu ženy nebo starší děti. Někde nastoupili starci a muži neschopní vojenské služby.

Koňské potahy byly vystřídány nákladními automobily, bohužel však velmi poruchovými. Vzhledem k tomu, že i olej putoval jako strategická surovina na frontu, olejové důlní kahany musely být nahrazeny acetylenovými lampami. Těm se lidově říkalo karbidky (světlo vznikalo hořením acetylenu - plynu, který se ve styku s vodou uvolňuje z karbidu vápníku). Z důvodu nedostatku paliva pro parní pohon vrtaček na stlačený vzduch se koncem války muselo přikročit pouze k ručnímu vrtání pomocí želízka a mlátku. Kvůli chybějícím stavebním hmotám se podzemí vyztužovalo v omezené míře, což bylo z hlediska bezpečnosti práce velice riskantní.

Provoz hutí, které byly nedílnou součástí zdejšího důlního závodu, byl rovněž značně neekonomický, jelikož bylo nutné zpracovávat i „chudou", nekvalitní rudu. Tavit bylo třeba vše, co se dalo následně použít pro zbrojní účely (například i kostelní zvony). A jelikož se jinak taví vytěžená ruda a jinak různorodý kovový odpad, docházelo při zpracovatelském procesu k velkým ekonomickým ztrátám.

Které armády v ní bojovaly?

.....

.....

Americká armáda dorazila do Příbrami 7. 5. 1945, ale nesměla proti okupantům zasáhnout. Proč?

.....

.....

1948 – dolování na Příbramsku a rozvoj Příbrami v komunistickém Československu

Koncem 40. let 20. století bylo v okolí Příbrami objeveno bohaté uranové ložisko, které se záhy přiřadilo mezi ty největší a nejvýznamnější v Evropě i ve světě. Bylo těženo až do roku 1991.

Jaký význam pro zdejší region těžba uranu měla?

.....

.....

.....

Uranová šachta č. 16 založená v roce 1957 dosáhla roku 1975 největší hloubky ve střední Evropě: 1 838,4 m.

Kdo tehdy v uranových dolech pracoval a jak byla rizika této práce horníkům kompenzována?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....